

Toekomst voor de zorg boerderij

Neventak met hoogste inkomen

Eén van de belangrijkste neventakken op agrarische bedrijven is de zorglandbouw. Mensen die meer dan gemiddeld aandacht of zorg nodig hebben verrichten hierbij werkzaamheden op de bedrijven. Deze zorgboerderijen geven de ondernemer voldoening en zijn voor de deelnemers een goede manier om meer aansluiting te krijgen bij de samenleving. Voor de zorgsector betekent een zorgboerderij in veel gevallen een verkorting van de wachtlijst.

dr. ing. Jorine Rommers

(ASG – Animal Sciences Group van Wageningen Universiteit en Researchcentrum, Lelystad),

dr. ir. Jan Hassink

(Plant Research International van Wageningen Universiteit en Researchcentrum, Wageningen)

Reina Ferwerda

(ASG – Animal Sciences Group van Wageningen Universiteit en Researchcentrum, Lelystad),

Marjolein Elings

(Plant Research International van Wageningen Universiteit en Researchcentrum, Wageningen)

Het aantal zorgboerderijen in Nederland is van 75 in 1998 tot 878 in 2007 snel gegroeid. Vergelijken met andere verbredingsactiviteiten zoals natuurbeheer en recreatie, is zorglandbouw de snelst groeiende neventak van landbouwbedrijven. Met gemiddeld 73.000 euro per bedrijf per jaar realiseert zorglandbouw de hoogste omzet. Landelijk bedraagt de omzet van zorgactiviteiten op zorgboerderijen 40 miljoen euro per jaar. Deze snelle ontwikkeling heeft Wageningen UR ertoe aangezet te onderzoeken wat de meerwaarde is van zorgboerderijen voor zowel de deelnemers, het boerengezin, het platteland en de zorgsector. Tijdens een bijeenkomst met belanghebbenden uit de landbouw en de zorgsector zijn de zeven belangrijkste meerwaarden van een zorgboerderij naar voren gekomen.

1 Grotere keuzemogelijkheid voor deelnemers
Zorgboerderijen dragen bij aan de keuzemogelijkheid van deelnemers. Zij kunnen de werkzaamheden op een zorgboerderij bijvoorbeeld kiezen als dagbesteding. Zorgboerderijen kunnen aantrekkelijker zijn voor een deelnemer dan reguliere zorg, doordat boerderijen over kwaliteiten beschikken die aanvullend zijn op de reguliere zorg. Zo staat op de zorgboerderij niet de zorg of opvoeding centraal, maar is vaak het samen werken en eventueel wonen belangrijker. Ook onderscheidt een zorgboerderij zich doordat boer en deelnemers aan een kwaliteitsproduct werken.

2 Zorg dicht bij de maatschappij

De zorg wil dat mensen met een zorg- of hulpvraag een zo normaal mogelijk leven kunnen leiden in de samenleving, want zij maken ook deel uit van de maatschappij. In de hulp aan deze mensen is een verschuiving merkbaar van opvang binnen een zorginstelling naar zorg in de samenleving dichtbij huis. Zorgboerderijen leveren een bijdrage aan de integratie van deelnemers in de samenleving.

3 Beter sociaal, fysiek en mentaal welzijn van deelnemers

Zorgboerderijen hebben deelnemers veel te bieden. De ondernemingen kunnen invloed hebben op hun fysiek, mentaal en sociaal welbevinden. Deelnemers krijgen een betere conditie door het werken op de boerderij, hebben daardoor een grotere eetlust en slapen ook beter door het werk in de buitenlucht. Deelnemers geven aan dat zij het boerderijwerk interessant vinden vanwege de sociale contacten. De omgeving van de zorgboerderij is voor velen een eerste stap naar vrijwilligers- of regulier werk of de maatschappij in het algemeen.

4 Verkorten wachtlijsten in de zorg

De verwachting is dat zorgboerderijen een bijdrage leveren aan het verkorten van de wachtlijsten in de zorg. Neem de jeugdzorg. Er zijn ongeveer 170 zorgboerderijen die jongeren uit de jeugdzorg willen opvangen. Het merendeel van deze boerderijen biedt dagbesteding, bij ongeveer 20 behoort wonen tot de mogelijkheden, 50 hebben logeermogelijkheden en nog eens

50 bieden trajecten tot arbeidstoeleiding. Uit een enquête onder zorgboeren blijkt dat er in 2005 bijna 600 jongeren uit de jeugdzorg en 500 jongeren uit het speciaal onderwijs een plek vonden op een zorgboerderij.

5 Vermindering zorgkosten

De kosten van zorg zijn aanzienlijk en de politiek ziet nauwelijks mogelijkheden om de kostenstijging in de hand te houden. Daarom is kostenreductie een belangrijk thema. Veel zorgboeren denken dat zorgboerderijen een bijdrage kunnen leveren aan het verminderen van de kosten in de zorg. Daarvoor hebben zij verschillende argumenten. Ten eerste menen zij dat de kosten lager zijn doordat er minder personele overhead is dan in de reguliere zorg en er gebruik wordt gemaakt van bestaande private voorzieningen. Ten tweede werken zorgboerderijen preventief, waardoor zorgboeren denken dat zwaardere vormen van zorg overbodig zijn. Ook zouden deelnemers die naar een zorgboerderij gaan, sneller opknappen of minder medicijnen gebruiken dan deelnemers in de reguliere zorg. Of dit werkelijk zo is, is onbekend.

6 Welzijn van het boerengezin

Zorgboerderijen verschillen wat grootte betreft niet van reguliere landbouwbedrijven. Boeren die voor zorg als verbreding op hun bedrijf kiezen, doen dit vanuit een sterke persoonlijke motivatie. De zorgtak op een bedrijf verhoogt

het welzijn van het boerengezin. Het verlenen van zorg geeft voldoening en leidt tot nieuwe contacten, ontplooiing en een positief imago. Daarnaast biedt de zorgtak bedrijven meer toekomstperspectief. Aandachtspunten zijn het behoud van privacy, de werkdruk en planning. Ook kan een zorgboer vaak moeilijk vrije dagen opnemen.

7 Vitaal platteland

Zorgboerderijen dragen bij aan de werkgelegenheid. Uit gegevens van 2003 van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) blijkt dat het aantal arbeidskrachten gemiddeld 40 procent hoger is op zorgboerderijen dan op boerderijen zonder neventak. De zorgtak levert het platteland ongeveer 500 extra banen op. Door het starten van de zorgtak ziet een groter aantal boeren toekomstperspectief. Uit een enquête uitgevoerd in 2005 bleek dat bij de helft van de zorgboeren de zorgtak meer bijdraagt aan het gezinsinkomen dan de landbouw. Bijna de helft van de zorgboeren heeft een biologische productiewijze, waardoor de zorgboerderijen het milieu minder belasten dan reguliere landbouwbedrijven. Daarnaast blijkt dat het overgrote deel van de zorgboerderijen aan natuur- en landschapsbeheer doet en recreatieve activiteiten heeft.

'POSTZEGEL-TUINTJES EN KLUSJES DOEN'

Links: Sommige ondernemers delen het erf opnieuw in als zij met zorglandbouw starten. Hier zijn zogenoemde postzegeltuintjes voor de deelnemers aangelegd. Rechts: Op een zorgboerderij kunnen deelnemers allerlei werkzaamheden verrichten. Voeren, vegen en hokken schoonmaken zijn veel voorkomende klusjes.

Foto's: ASG

Gratis naslagwerkje

De gegevens in dit artikel zijn afkomstig uit het boekje 'Meerwaarde Landbouw en Zorg' dat onlangs is verschenen. Dit boekje is gratis te verkrijgen via Jan Hassink, Plant Research International, Wageningen UR, email adres: Jan.Hassink@wur.nl.